

TJÄNSTESKRIVELSE

2018- 11- 22

Utbildningskontoret

Utbildningsnämnden

Kommundelsnämnderna

Skolplikt och skolfrånvaro, höstterminen 2018

Dnr: UN 18/133

Sammanfattning av ärendet

Kommunens ansvar är att bevaka att alla skolpliktiga elever som är folkbokförda i kommunen går i skolan eller får utbildning på annat sätt. Det gäller såväl elever som går i kommunens egna skolor som elever som går i fristående skolor och även i andra kommuner (Skollagen 7 kap 22§). Den 16 november 2018 fanns det 174 elever i systemstödet Skolplatsen med folkbokföringsadress i Södertälje kommun som saknar känd skolplacering. 55 av dessa elever var ännu inte lokaliserade. Utbildningskontoret i Södertälje kommun har en fastställd rutin för att bevaka att skolpliktiga elever är inskrivna i grundskolan samt att åtgärda när elever inte kan lokaliseras.

Det finns 117 elever i Södertälje kommuns skolor som har en skolfrånvaro som överstiger 50 procent. De kommunala skolorna har en gemensam rutin för hantering av skolfrånvaro. Resurscentrum har även ett skolnärvaroteam som hjälper skolorna med det främjande, förebyggande och åtgärdande arbetet kring skolnärvaro. Sedan maj 2018 har fyra anmälningar gällande risk för ej fullgjord skolplikt från andra huvudmän handlagts av Resurscentrum.

Beslutsunderlag

Rapport 2018-11-22 Skolplikt och skolfrånvaro höstterminen 2018

Kommunens rutin för skolpliktsbevakning, bilaga 1

Normalläge för hantering av skolfrånvaro, bilaga 2

Rutin för främjande av närvaro och hantering av frånvaro i grundskola, bilaga 3

Analysmall skolfrånvaro skola, bilaga 4

Att utreda problematisk skolfrånvaro, bilaga 5

Ärendet

Bakgrund

Utbildningsnämnden har beslutat att skolplikt och frånvaro ska rapporteras till nämnden två gånger per år.

När det gäller elever som är bosatta i kommunen men som inte går i kommunens grund- eller särskola ska kommunen hålla sig underrättad om var och hur eleven får föreskriven utbildning. Kommunen ska ingripa om eleven inte bereds sådan utbildning och se till att eleven fullgör sin skolgång och deltar i den verksamhet som anordnas för att ge den avsedda utbildningen, om eleven inte är sjuk eller har annat giltigt skäl att utebli (Skollagen 7 kap 21 §).

Om en elev har upprepad eller längre frånvaro från den verksamhet som avses i 17 § ska rektorn, oavsett om det är fråga om giltig eller ogiltig frånvaro, se till att frånvaron skyndsamt utreds om det inte är obehövt. Utredningen ska genomföras i samråd med eleven och elevens vårdnadshavare samt med elevhälsan. När en utredning om en elevs frånvaro har inletts ska rektorn se till att frånvaron snarast anmäls till huvudmannen. (Skollagen 7 kap 19a §).

Fristående skolor har ett eget ansvar att bevaka att elever som tagits emot får sin rätt till utbildning tillgodosedd. Huvudmannen för en fristående skola har anmälningsskyldighet till elevens hemkommun då eleven är frånvarande i stor utsträckning utan giltig orsak. Den fristående skolan måste därför ha ett system för att kontrollera elevens närvaro i skolan. När en skolpliktig elev börjar eller slutar vid en fristående skola, ska huvudmannen för skolan snarast lämna uppgift om detta till elevens hemkommun (Skollagen 7 kap 22 §).

I bifogad rapport redovisas en sammanställning av skolpliktsbevakning och frånvaro i grundskolan för höstterminen 2018.

Kontorets förslag till nämnderna:

Nämnden godkänner redovisning av skolpliktanmälningar och skolfrånvaro.

Monica Sonde

Utbildningsdirektör

Handläggare: Annika Granlund
gruppchef

Resurscentrum

Telefon (direkt): 08-523 042 86

E-post: annika.granlund@sodertalje.se

Rapport | 2018-11-22

Skolplikt och skolfrånvaro

Höstterminen 2018

Annika Granlund
Gruppchef
Resurscentrum
Telefon (direkt): 08-523 042 86
E-post: annika.granlund@sodertalje.se

Innehållsförteckning

1. Bakgrund.....	3
1.1 Elever folkbokförda i kommunen som saknar skolplacering	3
1.2 Elever inskrivna i kommunens grundskolor, men som på grund av omfattande skolfrånvaro riskerar att inte uppfylla sin skolplikt	4
1.3 Elever med skolplacering hos annan huvudman, men som på grund av omfattande frånvaro riskerar att inte fullgöra sin skolplikt.....	5
2. Kommunens arbete med skolfrånvaro	5
2.1 Gemensamma riktlinjer och rutiner.....	5
2.2 Resurscentrums stöd kring skolfrånvaro	5

1. Bakgrund

Kommunens ansvar är att bevaka att alla skolpliktiga elever som är folkbokförda i kommunen går i skolan eller får utbildning på annat sätt. Det gäller såväl elever som går i kommunens egna skolor som elever som går i fristående skolor och även i andra kommuner. (Skollagen 7 kap 22§)

Om en elev har upprepade eller längre frånvaro från den verksamhet som avses i 17 § ska rektorn, oavsett om det är fråga om giltig eller ogiltig frånvaro, se till att frånvaron skyndsamt utreds om det inte är obehövligt. Utredningen ska genomföras i samråd med eleven och elevens vårdnadshavare samt med elevhälsan. När en utredning om en elevs frånvaro har inletts ska rektorn se till att frånvaron snarast anmäls till huvudmannen. (Skollagen 7 kap 19a§).

När det gäller elever som är bosatta i kommunen men som inte går i kommunens grund- eller särskola ska kommunen hålla sig underrättad om var och hur eleven får föreskriven utbildning. Kommunen ska ingripa om eleven inte bereds sådan utbildning och se till att eleven fullgör sin skolgång och deltar i den verksamhet som anordnas för att ge den avsedda utbildningen, om eleven inte är sjuk eller har annat giltigt skäl att utebli. (Skollagen 7 kap 21§)

Fristående skolor har ett eget ansvar att bevaka att elever som tagits emot får sin rätt till utbildning tillgodosedd. Huvudmannen för en fristående skola har anmälningsskyldighet till elevens hemkommun då eleven är frånvarande i stor utsträckning utan giltig orsak. Den fristående skolan måste därför ha ett system för att kontrollera elevens närvaro i skolan. När en skolpliktig elev börjar eller slutar vid en fristående skola, ska huvudmannen för skolan snarast lämna uppgift om detta till elevens hemkommun. (Skollagen 7 kap 22§)

Nedan redovisas uppgifter om

- elever som är folkbokförda i kommunen, men som saknar känd skolplats
- anmälningar gällande elever inskrivna hos annan huvudman, men som på grund av skolfrånvaro riskerar att inte uppfylla sin skolplikt
- elever inskrivna i kommunens grundskolor, men som på grund av omfattande skolfrånvaro riskerar att inte uppfylla sin skolplikt
- kommunens arbete med skolfrånvaro

1.1 Elever folkbokförda i kommunen som saknar skolplacering

Utbildningskontoret i Södertälje kommun har en fastställd rutin för bevakning av att skolpliktiga elever är inskrivna i skola (se bilaga 1). Av rutinen framgår hur skolpliktiga elever som saknar skolplacering upptäcks och hur dessa elevers rätt till utbildning säkerställs.

2018-11-16 fanns 174 elever, med folkbokföringsadress i Södertälje kommun, som saknar känd skolplacering i systemstödet Skolplatsen.

De utredningar som genomförts i enlighet med Södertälje kommuns rutin för skolpliktsbevakning (bilaga1) visar vid avstämning 2017-11-06 följande resultat:

70	av de 174 eleverna går enligt uppgift i skolan i utlandet
5	av de 174 eleverna fullgör sin skolplikt hos annan huvudman
15	av de 174 eleverna har befunnits ej skolpliktiga
55	av de 174 eleverna är ännu ej lokaliserade
29	av de 174 eleverna är inne i ett inskrivningsförfarande för att påbörja skolgång

För de 55 elever som inte är lokaliserade har en fördjupad sökning inletts. Vårdnadshavarna söks kontinuerligt via brev och telefon. Ett samarbete med socialtjänsten initieras. I vissa fall har alla informationskanaler vi har tillgång till använts utan att elev eller anhöriga har kunnat lokaliseras. I dessa fall inleds ett samarbete med försäkringskassan och skatteverket så de kan starta en utredning. I de fall kommunen har anledning att tro att personer är felaktigt folkbokförda inleds ett samarbete med Skatteverket och Försäkringskassan.

1.2 Elever inskrivna i kommunens grundskolor, men som på grund av omfattande skolfrånvaro riskerar att inte uppfylla sin skolplikt

Nedan redovisas den totala frånvarostatistiken för samtliga kommunala grundskolor inklusive särskola mellan 2018-09-01 till och med 2018-11-16. Siffrorna hämtas ur Lärplattformens frånvarofunktion. Den rapporterade frånvaron varierar mellan olika skolor och vissa skolor har en stor andel ej rapporterade lektioner vilket gör att statistiken riskerar att bli missvisande. De orapporterade lektionerna har flera orsaker: närvarosystemets funktioner tillsammans med skolors rutiner för genomförande av närvaroregistrering. Kommunen befinner sig i en process att upphandla ett nytt närvarosystem som ska göra det enklare för skolorna att registrera närvaro och frånvaro på ett korrekt sätt.

I nedanstående tabell redovisas antalet elever med omfattande skolfrånvaro i Södertäljes kommunala skolor. I tabellen går det att utläsa antal elever som har 50-79 procents frånvaro samt antal elever vars frånvaro överskrider 80 procent. Tabellen anger elever med företrädesvis giltig frånvaro, företrädesvis ogiltig frånvaro samt elever vars sammanlagda frånvaro (ogiltig och giltig) uppnår satta gränsvärden.

	Registrerad frånvaro 50-79%	Registrerad frånvaro >80%
Antal elever med omfattande, giltig skolfrånvaro	24	13
Antal elever med omfattande, ogiltig skolfrånvaro	18	7
Elever vars frånvaro sammanlagt uppnår satt gräns	44	11
Totalt	86	31

1.3 Elever med skolplacering hos annan huvudman, men som på grund av omfattande frånvaro riskerar att inte fullgöra sin skolplikt

Huvudmannen är skyldig att anmäla till en skolpliktig elevs hemkommun om eleven, på grund av omfattande skolfrånvaro, riskerar att inte fullgöra sin skolplikt. Sedan maj 2018 har fyra anmälningar gällande risk för ej fullgjord skolplikt från andra huvudmän handlagts. Södertälje kommun följer upp anmälningar genom att medarbetare från Resurscentrums skolnärvaroteam erbjuder den huvudman, hos vilken eleven har sin skolgång konsultativa samtal. Samtalen syftar till att stödja skolan i arbetet med elevens skolfrånvaro.

2. Kommunens arbete med skolfrånvaro

2.1 Gemensamma riktlinjer och rutiner

Utbildningskontoret i Södertälje kommun har fastställt ett normalläge för arbete med skolfrånvaro (bilaga 2). Utbildningskontoret i Södertälje kommun har även fastställt en kommungemensam rutin för hantering av skolfrånvaro (bilaga 3). Kommunens grundskolor ska utgå ifrån den kommungemensamma rutinen i sitt närvaroarbeta.

2.2 Resurscentrums stöd kring skolfrånvaro

Resurscentrums skolnärvaroteam som består av tre tjänster erbjuder kommunens grundskolor stöd och handledning i arbetet med skolfrånvaro. Skolnärvaroteamet arbetar såväl i det främjande och förebyggande som i det åtgärdande frånvaroarbeta. Teamet har tagit fram en mall för analys av skolfrånvaro på organisationsnivå samt givit rektorerna stöd i genomförandet av analysen (bilaga 4). Analysmallen ska hjälpa skolorna att systematiskt följa upp sin frånvarostatistik och förbättra närvaroarbetet. Teamet har även tagit fram ett stödmaterial för utredning av problematisk skolfrånvaro på individnivå som ett led i att stödja skolorna i att identifiera orsaker till problematisk skolfrånvaro samt åtgärda dessa (bilaga 5).

Under höstterminen 2018 har skolnärvaroteamet arbetat tillsammans med kommunens grundskolor i ett antal stödinsatser. En skola har erhållit stöd och handledning i det främjande och förebyggande skolfrånvaroarbetet. Nio grundskolor, varav en fristående grundskolor, har erhållit handledning eller stöd kring enskilda elever med hög skolfrånvaro. Skolnärvaroteamet har under terminen också arbetat direkt med fem enskilda elever med mycket omfattande och komplex skolfrånvaro. Arbetet med enskilda elever har bestått i kartläggning, planering, undervisning, stöd till vårdnadshavare, samverkan med socialtjänst, psykiatri, habilitering samt stöd och handledning till skolorna i planeringen av elevernas skolgång efter avslutad insats.

Skolpliktsbevakning

Skolplikt och rätt till utbildning

Skolplikt gäller för barn som är bosatta i Sverige i enlighet med de föreskrifter som framgår av 7 kap. skollagen. Skolplikten inträder normalt höstterminen det kalenderår då barnet fyller sex år och upphör för de allra flesta vid utgången av vårterminen det tionde året.

Skolplikt gäller dock inte barn som varaktigt vistas utomlands eller vars förhållanden är sådana att det uppenbarligen inte kan begäras att barnet ska gå i skola. Skolplikt gäller inte heller barn som avses i 29 kap. 2 § andra stycket skollagen. Dessa barn har dock samma rätt till utbildning som skolpliktiga barn.

Rutin för hantering av skolpliktiga elever som inte är inskrivna i någon skola

Hemkommunen ska se till att skolpliktiga elever, som inte går i dess grundskola eller grundsärskola, får föreskriven utbildning.

Respektive grundskola ansvarar för att bevaka att elever inom skolans "gamla basområde" har en skolplacering. Oftast görs skolpliktsbevakningen av skolassistenten. Elever som är folkbokförda i kommunen, men som inte inskrivna i någon skola, registreras i Skolplatsen (i de fall då eleven redan har varit inskriven i skolan vid något tillfälle noteras elevens sista skoldag). Skolplatsen uppdateras med aktuell information runt den 20:e varje månad. Samtliga åtgärder och viktig information kring de berörda eleverna dokumenteras i Skolplatsen. Datum och signatur infogas alltid med anteckningar i Skolplatsen.

Instruktion för skolpliktsbevakning

Sökning i Skolplatsen

- Skolassistenten gör en sökning i Skolplatsen i samband med uppdateringen varje månad.
- Rektor informeras av skolassistenten om vilka skolpliktsärenden och vilka åtgärder som är aktuella i samband med varje uppdatering.

Söka kontakt med vårdnadshavare

Skolassistenten söker kontakt med elevens vårdnadshavare för att få information om vart eleven befinner sig via;

- alla tillgängliga kontaktuppgifter som skolan har,
- sökverktyg som Hitta och Eniro,
- anhöriga, såsom syskon, släktingar eller andra som kan ha kännedom om vart eleven befinner sig,
- eller genom rekommenderat brev med mottagarbevis till folkbokföringsadressen (se mall i Rektorsportföljen).

Om skolan får kontakt med vårdnadshavare

- Skolan informerar vårdnadshavare om skolplikten.
- Skolan kallar till möte med vårdnadshavare och skriver in eleven i skolan *eller*,
- skolan säkerställer genom telefonkontakt att eleven är inskriven i annan grundskola *eller*,
- skolan dokumenterar i Skolplatsen om eleven har flyttat och inte längre är skolpliktig i kommunen samt datum och signatur för den som gjort anteckningen. I dokumentationen får inte röjas känsliga uppgifter om t.ex. namn på ursprungsland, religion eller personliga förhållanden.

Information som framkommit samt datum och signatur dokumenteras i rutan för "anteckningar" i Skolplatsen.

Om skolan inte får kontakt med vårdnadshavare

- Detta dokumenteras i rutan för "anteckningar" tillsammans med datum för sökning samt signatur på den som gjort sökningen i Skolplatsen.
- Skolassistenten ringer skyndsamt Resurscentrums Skolnärvaroteam (tel. nr. 523 061 83) för att tillsammans göra en fördjupad sökning med hjälp av bl.a. Skolplatsen och Infotorg.
- Skolan gör en orosanmälan till Socialtjänsten enligt mall på Lärplattformen.

Ingen kontakt med vårdnadshavare trots vidtagna åtgärder ovan

- Resurscentrum informerar, på rektors uppdrag, Försäkringskassan och Skatteverket.
- Resurscentrum informerar en gång per termin Utbildningsnämnden om att eleven inte har uppfyllt skolplikten.

Normalläge för hantering av skolfrånvaro

Skolan bemöter alla elever på ett positivt sätt med en förväntan att alla vill lära.	
Skolan kontaktar alltid hemmet personligen, samma dag en elev är oanmält frånvarande och gör en kort anteckning om detta.	
Skolan följer kommunens "Rutin för främjande av närvaro och hantering av frånvaro". Rutinen är väl känd av all personal.	
Skolan har en månatlig, systematisk uppföljning av skolfrånvaro.	
Skolan följer upp den totala frånvaron, följer upp de åtgärder som vidtagits vid frånvaro samt ger stöd i arbetet med skolfrånvaro.	

Rutin för främjande av närvaro och hantering av frånvaro i grundskolan

Främjande och förebyggande arbete

- Södertälje kommuns grundskolor arbetar aktivt för att främja närvaro och förebygga frånvaro.
- Skolan ska präglas av goda relationer mellan personal och elever där alla elever blir väl bemötta, sedda och lyssnade på.
- Skolmiljön ska präglas av trygghet, trivsel och studiero.
- Undervisningen ska vara av god kvalitet med kunskapsfokus och ett tydligt ledarskap i klassrummet.
- Skolan ska sträva efter att inkludera samtliga elever och kunna erbjuda undervisning som är anpassad efter varje elevs individuella förutsättningar.
- Elever i behov av stöd uppmärksammas tidigt och erbjuds det stöd och de anpassningar som krävs för att de ska lyckas med sitt skolarbete.
- Skolan och dess verksamhet ska upplevas som meningsfull, hanterbar och begriplig av samtliga elever.
- Det finns ett nära samarbete mellan skolan och såväl elever som vårdnadshavare kring närvaro.
- Varje skola i Södertälje kommun ska bedriva ett systematiskt närvaroarbete med rutiner och åtgärder utifrån kartläggningar och analyser av närvarosituationen samt utvärderingar av tidigare insatser.
- Varje skola i Södertälje kommun ska följa kommunens gemensamma rutin för främjande av närvaro och hantering av frånvaro.

Rutiner för frånvarohantering

- Personalen är väl förtrogen med kommunens frånvarorutin.
- Personal, vårdnadshavare och elever informeras varje läsårsstart om kommunens närvarorutin.
- Skolan har utsett en frånvaroansvarig med ansvar för att kontinuerligt följa upp frånvaron.
- Undervisande lärare dokumenterar dagligen frånvaron i Lärplattformen.
- Mentor rapporterar månadsvis närvaron till skolans frånvaroansvarige.
- Skolan analyserar och följer upp den dokumenterade frånvaron i Lärplattformen utifrån kommunens gemensamma rutin.
- Skolans arbete, utifrån kommunens närvarorutin, utvärderas årligen.
- Skolan har gemensamma rutiner för hur rapporteringen sker.

Cykel för ett systematiskt närvaroarbete

Kartläggning

Frånvarostatistiken ses över i november och i maj. Mönster i frånvaron identifieras. Finns det avvikelser vissa veckodagar, vissa tidpunkter på dagen, i vissa ämnen, med vissa lärare, i vissa arbetslag eller årskurser, efter övergång mellan stadier osv? Vad har förändrats sedan förra mätningen?

Översyn av hur närvarorapporteringen har fungerat.

Kartläggning av skolmiljö och undervisning utifrån kända faktorer som påverkar närvaron:

- Trygghet och trivsel
- Bemötande och relationer
- Arbetsmiljö och studiero
- Undervisningens kvalitet, med avseende på såväl kunskapsinnehåll som tillgänglighet
- Anpassningar och stöd
- Stress
- Känsla av sammanhang: upplevd meningsfullhet, begriplighet och hanterbarhet

Analys

Analys av skolans närvarosituation utifrån kartläggningsresultaten. Kan resultaten av kartläggningen av skolmiljö och undervisning bidra till att förklara identifierade mönster i närvaron och frånvaron?

Åtgärder

Främjande och förebyggande åtgärder samt tillvägagångssätt i individärenden planeras/justeras utifrån analysen. De nya åtgärderna och rutinerna implementeras.

Utvärdering

Åtgärder, rutiner och insatser kring skolnärvaro utvärderas. En ny översyn av närvarosituationen görs utifrån inrapporterad statistik. Kan man se några effekter av arbetet som gjorts, kan några lärdomar dras och behöver ytterligare justeringar göras?

Åtgärdsstrappor vid anmäld och oanmäld frånvaro

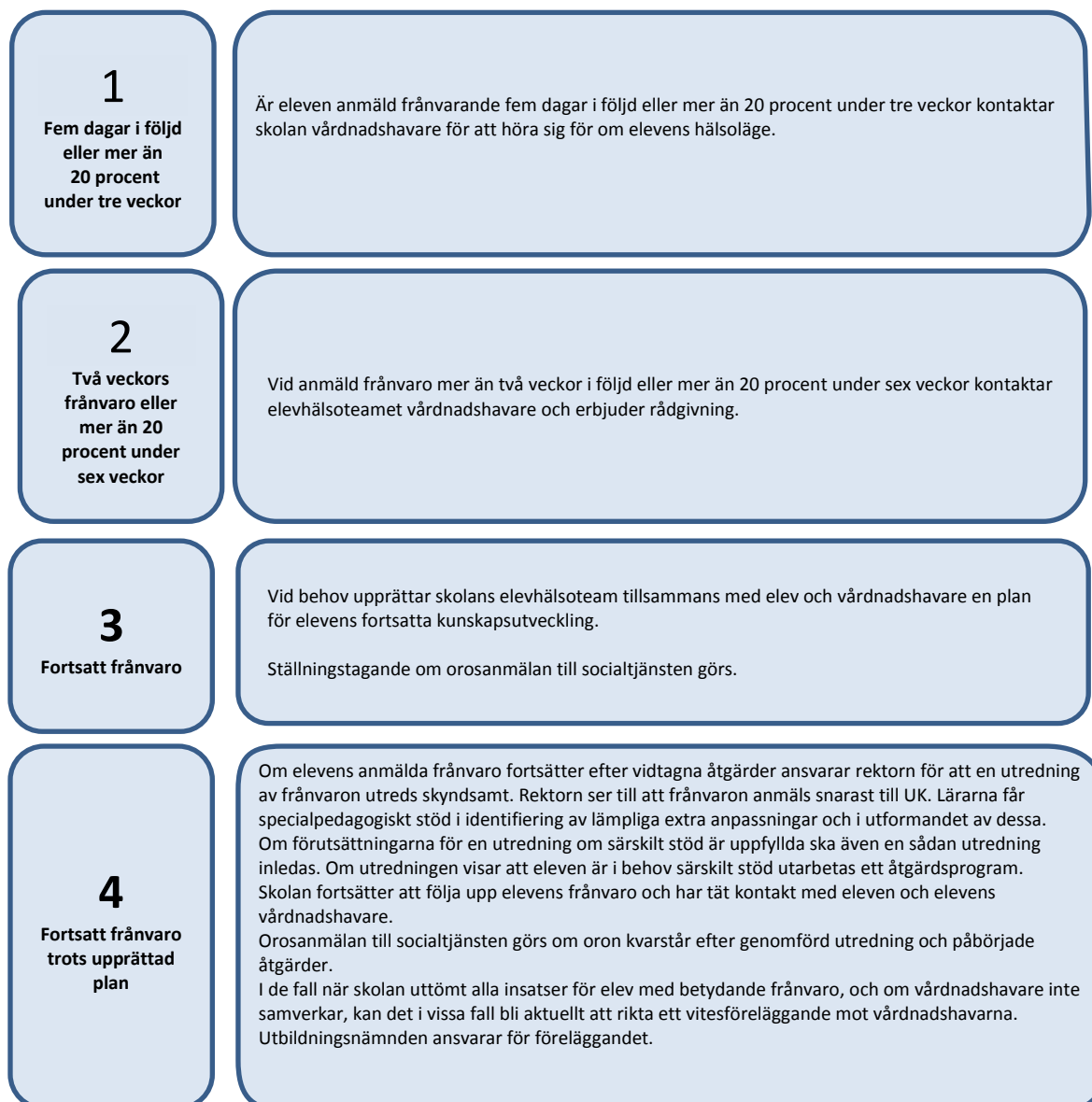
I Södertälje kommun är eleverna alltid saknade när de inte är på plats, oavsett orsak. Det är viktigt att skolan har en bild av elevernas samlade frånvaro för att kunna göra korrekta bedömningar av deras behov och för att säkerställa deras kunskapsutveckling. Skolan gör dock skillnad på anmäld och oanmäld frånvaro.

Frånvaro som inte anmälts av vårdnadshavare och/eller godkänts av skolan är ogiltig. Vid ogiltig frånvaro ska skolan agera skyndsamt för att säkerställa elevens fortsatta närvaro.

Om elever har sjukfrånvaro som är anmäld av vårdnadshavare, i förväg beviljad ledighet eller av rektorn beslutad befrielse från ett eller flera ämnen, är frånvaron giltig. Dock är även omfattande anmäld frånvaro en riskfaktor som skolan ska uppmärksamma och hantera.

Skolan är skyldig att snarast göra en anmälan till socialtjänsten om oro för elevens utveckling och hälsa finns.

Åtgärdsstrappa vid anmäld frånvaro

Åtgärdsrappa vid oanmäld frånvaro

1 Första oanmälda frånvarotillfället	Om en elev i grundskolan eller grundsärskolan utan giltigt skäl uteblir från den obligatoriska verksamheten, ska rektorn se till att elevens vårdnadshavare samma dag informeras om att eleven varit frånvarande. (7 kap 17§ skollagen) Skolan tar reda på anledningen till frånvaro och motiverar till närvaro. Skolan informerar om vilka steg som tas vid fortsatt frånvaro.
2 Tredje oanmälda frånvarotillfället	Skolan informerar vårdnadshavaren vid varje oanmält frånvarotillfälle. Ansvarig lärare samtalar med elev och vårdnadshavare och söker förklaring till den upprepade frånvaron samt informerar om kommunens närvarorutin. Arbetslaget vidtar åtgärder för att främja elevens närvaro. Ställningstagande gällande orosanmälan till socialtjänsten görs.
3 Femte oanmälda frånvarotillfället	Skolan kallar till ett möte med eleven och vårdnadshavaren. Vid behov informerar skolan om skolplikten. Skolan kartlägger i samråd med EHT elevens behov och vidtar relevanta åtgärder samt gör en plan för kontinuerlig och tät uppföljning. Vid behov gör EHT en konsultation i elevens arbetslag. Elevens närvaro följs upp dagligen. Ställningstagande gällande orosanmälan till socialtjänsten görs.
4 Fortsatt oanmäld frånvaro	Om elevens anmälda frånvaro fortsätter efter vidtagna åtgärder ansvarar rektorn för att en utredning av frånvaron inleds skyndsamt. Rektorn ser till att frånvaron anmäls snarast till UK. Lärarna får specialpedagogiskt stöd i identifiering av lämpliga extra anpassningar och i utformandet av dessa. Om förutsättningarna för en utredning om särskilt stöd är uppfyllda ska även en sådan utredning inledas. Om utredningen visar att eleven är i behov särskilt stöd utarbetas ett åtgärdsprogram. Skolan fortsätter att följa upp elevens frånvaro och har tät kontakt med eleven och elevens vårdnadshavare. Orosanmälan till socialtjänsten görs om oron kvarstår efter genomförd utredning och påbörjade åtgärder. I de fall när skolan uttömt alla insatser för elev med betydande frånvaro, och om vårdnadshavare inte samverkar, kan det i vissa fall bli aktuellt att rikta ett vitesföreläggande mot vårdnadshavarna. Utbildningsnämnden ansvarar för föreläggandet.

Bilaga: Förslag på ansvarsfördelning

Rektor

- Se till att skolan följer kommunens rutin för främjande av närvaro och hantering av frånvaro.
- Se till att skolans personal är informerad om kommunens rutin och skolans systematiska närvaroarbete.
- Utse en medarbetare i elevhälsoteamet till frånvaroansvarig.
- Tillsammans med frånvaroansvarig analysera frånvaron terminsvis.
- Tillsammans med frånvaroansvarig utvärdera skolans närvaroarbete.

Frånvaroansvarig

- Följa upp frånvaro varje månad utifrån mentor/ansvarig lärares rapport.
- Ansvara för närvarofrågor samt lyfta och driva frånvaroärenden i EHT.
- Tillsammans med rektor analysera frånvaron terminsvis.
- Tillsammans med rektor utvärdera skolans närvaroarbete.

Elevhälsoteam

- Är en stödfunktion för pedagogerna i närvaroarbetet.
- Är en stödfunktion vid bedömning av elevens behov av extra anpassningar, särskilt stöd och utarbetande av åtgärdsprogram.
- Kontakter vid behov vårdnadshavare och erbjuder rådgivning.
- Upprättar tillsammans med elev och vårdnadshavare en plan för elevens fortsatta kunskapsutveckling.

Mentorer

- Månadsvis rapportera in närvaron för klassen/gruppen till frånvaroansvarig.
- Månadsvis rapportera vilka elever som är aktuella i åtgärdsstrappan för frånvaro.
- Månadsvis redogöra för pågående insatser för elever som är aktuella i åtgärdsstrappan.
- Rapportera oroande anmäld frånvaro till frånvaroansvarig.

Samtliga undervisande lärare

- Registrera närvaro vid varje undervisningstillfälle.
- Kontakta mentor om en elev är ogiltigt frånvarande och vid anmäld frånvaro i fem dagar i följd eller mer än 20 procent under tre veckor.

Hjälp med analysen: <https://prezi.com/view/FPjuw7UALjP0fkzcm4i2/>

Frånvaroanalys- enskild skola

Skolans namn:	
Elevantal:	
Mätperiod (HT/VT): OBS! Mätperioden ska omfatta hela terminen	
Total frånvaro under mätperioden i procent: (Föregående termins siffror anges inom parantes)	
Graden av orapporterade lektioner i procent: (Föregående termins siffror anges inom parantes)	
Uppgiftslämnare:	

Resultat

Fyll i skolans aktuella siffror i de två nedanstående tabellerna. Föregående termins siffror anges inom parantes.

	Registrerad frånvaro 20-100%
Elever med giltig och ogiltig skolfrånvaro Totalt antal	st (st)
Elever med giltig och ogiltig skolfrånvaro, Procent av skolans elevantal	% (%)

	Registrerad frånvaro 20-49%	Registrerad frånvaro 50-79%	Registrerad frånvaro >80%
Antal elever med omfattande, giltig skolfrånvaro			
Antal elever med omfattande, ogiltig skolfrånvaro			
Antal elever med omfattande skolfrånvaro som både är giltig och ogiltig (I denna kategori anger ni den sammanlagda frånvaron där varken giltig eller ogiltig frånvaro var för sig uppgår till aktuell procentsats.)			
Totalt	St	St	St

Hjälp med analysen: <https://prezi.com/view/FPjuw7UALjP0fkzcm4i2/>

Iakttagelser

Förändring från föregående termin:

Hur ser resultatet ut i relation till föregående år?

Mönster i frånvaron:

Finns det avvikelser vissa veckodagar? Vissa tidpunkter på dagen, i vissa ämnen, med vissa lärare, i vissa arbetslag, årskurser eller klasser, efter övergång mellan stadier osv?

Analys

Hur kan resultat, förändringar och mönster tolkas och förklaras?

Ta hjälp av kända faktorer som påverkar närvaron:

- Trygghet och trivsel
- Bemötande och relationer (elever, personal och vårdnadshavare)
- Arbetsmiljö och studiero
- Undervisningens kvalitet, med avseende på såväl kunskapsinnehåll som tillgänglighet
- Anpassningar och stöd
- Stressfaktorer
- Känsla av sammanhang: upplevd meningsfullhet, begriplighet och hanterbarhet
- Frånvarorutiner och EHT-arbete

Problematisera och kritiskt granska

- Vilka nya frågor har ni fått under arbetet med analysera resultaten?
- Vad måste ytterligare undersökas för att få en komplett bild?

Avslutande reflektion/slutsats

- Vilka av de åtgärder som ni har arbetat med har haft effekt på närvaron?
- Vilka förbättringsområden har er resultatanalys visat på?

Hjälp med analysen: <https://prezi.com/view/FPjuw7UALjP0fkzcm4i2/>

Förbättringsområden

Lista de förbättringsområden som ni ser i er resultatanalys och de åtgärder ni planerar att sätta in. Åtgärder kan finnas inom det främjande, förbyggande och åtgärdande arbetet.

Förbättringsområde	Åtgärder	Uppföljning/ hur ska ni se belägg för en förbättring?

Att utreda problematisk skolfrånvaro

Utredning av frånvaro enligt skollagen

En skola är enligt skollagen skyldig att utreda upprepad eller längre frånvaro. I skollagen kap. 7 §19a står följande om utredning av skolfrånvaro:

- Om en elev har upprepad eller längre frånvaro från den verksamhet som avses i 17 § ska rektorn, oavsett om det är fråga om giltig eller ogiltig frånvaro, se till att frånvaron skyndsamt utreds om det inte är obehövt. Utredningen ska genomföras i samråd med eleven och elevens vårdnadshavare samt med elevhälsan.
- Om förutsättningarna för en utredning om särskilt stöd enligt 3 kap. 8 § är uppfyllda ska även en sådan utredning inledas.
- När en utredning om en elevs frånvaro har inletts ska rektorn se till att frånvaron snarast anmäls till huvudmannen.

Grundprinciper

När skolan ska påbörja en utredning om skolfrånvaro finns det några grundprinciper att utgå ifrån. För det första måste det vara uttalat och tydligt att utredningen görs för elevens bästa, med elevens rättigheter och behov i centrum. För att detta ska vara möjligt måste skolan inta ett prestigelöst och utforskande förhållningssätt, där såväl eleven som vårdnadshavarna görs delaktiga och känner sig lyssnade på genom hela processen.

För det andra bör arbetet utformas enligt principen att den som tar ansvar kan påverka. Orsakerna till problematisk skolfrånvaro kan vara relaterade till många faktorer på olika nivåer och skolan ska eftersträva en helhetsförståelse av problematiken. Med det sagt bör skolan ta fasta på det skolan har ansvar för och därmed möjlighet att påverka. Att tydliggöra skolans ansvar bidrar till att synliggöra de behov av kompetenser och resurser som behövs för att komma till rätta med problematisk skolfrånvaro. Det innebär även att skolan måste utgå ifrån ett relationellt perspektiv, där fokus inte enbart ligger på elevens egenskaper utan på det som sker i mötet mellan individ och omgivning.

För det tredje måste utredningsarbetet vara både förutsättningslöst och systematiskt. Det innebär att den som utreder frånvaron täcker in varje tänkbar aspekt av dess orsaker och är medveten om att förutfattade meningar, löst grundade tolkningar eller en moraliserande inställning kan leda till förhastade slutsatser om vilka åtgärder som behöver sättas in. Underlaget måste även vara brett; dokumentation, kunskaper om eleven och synpunkter måste samlas in från ett flertal håll.

Olika orsaker till problematisk skolfrånvaro

Orsakerna till problematisk skolfrånvaro kan finnas inom flera olika områden, t ex skola, individ och social miljö (familj och kamrater), och när skolan utreder skolfrånvaro är det viktigt att försöka täcka in så många områden som möjligt. Det kan dock vara värt att tänka

på att elever med någon form av neuropsykiatrisk funktionsnedsättning (NPF) är överrepresenterade i gruppen av elever med problematisk skolfrånvaro.

Mellan fem och sju procent av barn och unga i svenska skolor har någon form av NPF-diagnos, som till exempel ADHD och autismspektrumtillstånd. Om man räknar in de elever som har liknande svårigheter med som inte uppfyller diagnoskraven blir andelen ännu större. I den statliga utredningen om elevfrånvaro från 2016 "[Saknad- uppmärksamma elevers frånvaro och agera](#)" framkom det att elever med NPF är i riskzonen för att hamna i problematisk skolfrånvaro.

Riksförbundet Attention genomförde 2017 en omfattande webbundersökning bland sina medlemmar (Attention är en intresseorganisation för personer med NPF och deras familjer). I undersökningen svarade sju av tio föräldrar (71 %) att deras barn under det senaste året varit frånvarande av andra skäl än sjukdom eller beviljad ledighet. Femton procent av barnen hade varit borta från skolan i minst fyra veckor, i vissa fall upp till ett år eller ännu längre. De främsta orsakerna till barnets frånvaro upplevdes vara att barnet inte orkade med skolarbetet (66 %), bristande stöd i undervisningssituationen (61 %) och otillräcklig kunskap om neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (61 %).

Mot denna bakgrund bör man ha i åtanke att trots att det finns många olika orsaker till att en elev hamnar i problematisk skolfrånvaro är det viktigt att titta extra noga på hur mötet mellan individen och skolan fungerar, det vill säga undersöka hur skolan har lyckas med sitt uppdrag att tillgängliggöra och anpassa undervisningen utifrån den individuella elevens behov. Detta kräver att man även kartlägger vilka förutsättningar den individuella eleven har att klara av olika situationer i skolan.

Guide till utredning vid skolfrånvaro

Utredningens innehåll

En utredning av skolnärvaro består av två delar, dels en *kartläggning* kring möjliga orsaker till frånvaro, dels en *bedömning* av vilka faktorer som har påverkat närvaron negativt. Kartläggningen ska ta upp faktorer på individ-, grupp- och organisationsnivå. Om en elev har omfattande skolfrånvaro är det möjligt att eleven kan vara i behov av särskilt stöd som ett led i att åtgärda frånvaro. I så fall ska även detta utredas. Då kan samma kartläggning ligga till grund för utredningen om elevens behov av särskilt stöd.

I Skolverkets stödmaterial "Stödinsatser i utbildningen – om ledning och stimulans, extra anpassningar och särskilt stöd" ges några grundläggande riktlinjer för hur en utredning om behov av särskilt stöd bör utformas. Dessa riktlinjer kan med fördel även tillämpas vid en utredning om problematisk skolfrånvaro:

"Arbetsgången med att utreda en elevs behov av särskilt stöd börjar med att den som gör utredningen kartlägger elevens skolsituation på skol-, grupp- och individnivå. Där ska de

förhållanden som är aktuella och som påverkar elevens skolsituation beskrivas. Vilka frågor skolan väljer att ställa vid kartläggningen kommer att påverka vad man får syn på i elevens skolsituation. Det kan vara bra att de förutsättningar i lärmiljön som fungerar ändamålsenligt för en elevs lärande tas tillvara också i andra situationer. Om frågorna redan initialt enbart riktas mot elevens individuella svårigheter, finns risken att fokus stannar vid det. Det är viktigt att komma ihåg att det är vilka faktorer i skolan som påverkar elevens förutsättningar att utvecklas som ska analyseras, till exempel i lärmiljön, arbetsformer och bemötande. Det är lämpligt att kartläggningen visar vilka extra anpassningar som skolan hittills har gjort för att möta elevens behov, samt vad de har lett till för resultat. Det är viktigt att beskrivningen blir saklig, det vill säga att det inte förekommer värdeladdade ord eller beskrivning av personliga egenskaper.”

Vem genomför utredningen?

Skolledningen bör utse en medarbetare i elevhälsoteamet som ansvarig för utredningen av skolfrånvaro. För att få till stånd en heltäckande utredning av skolfrånvaro är elevhälsoteamets samlade kompetens nödvändig, och den ansvarige bör involvera hela teamet i utredningsarbetet. Det är även viktigt att noga tänka igenom vem som ska genomföra de delar av kartläggningen som innefattar interaktion med eleven och vårdnadshavarna. En känd framgångsfaktor i arbetet med skolfrånvaro är att utse en relationskompetent nyckelperson som håller i arbetet kring en specifik elev med problematisk skolfrånvaro. Nyckelpersonen ska vara någon som redan har eller har goda förutsättningar att bygga en förtroendefull relation till eleven. Kartläggningsarbetet ger kunskaper om eleven som är viktiga för nyckelpersonen samtidigt som det förenklas av goda förkunskaper om eleven, och de delar av kartläggningsarbetet som innebär interaktion med eleven kan dessutom ha relationsstärkande effekter i sig. Därför genomförs dessa delar av kartläggningsarbetet med fördel av den som skolan utser till nyckelperson. I detta arbete får nyckelpersonen stöd av EHT.

När ska en utredning göras?

I skollagen anges inga gränsvärden för hur hög frånvaron behöver vara för att en utredning ska göras. Det är upp till skolans rektor att besluta när det är nödvändigt. I den statliga utredningen om elevfrånvaro från 2016 definieras begreppet problematisk skolfrånvaro som frånvaro som är av sådan art att den kan leda till att eleven kunskapsmässigt eller socialt inte utvecklas mot utbildningens mål. Denna definition kan användas som utgångspunkt när ett beslut om utredning av skolfrånvaro ska tas. Mer detaljerade rekommendationer för frånvarohantering finns i åtgärdstrapporna i Södertäljes kommungemensamma rutin för främjande av närvaro och hantering av frånvaro i grundskolan.

Förslag på arbetsordning vid utredning av skolfrånvaro

1. Skolledningen utser en medarbetare i EHT som ansvarar för utredning.
2. Skolledningen utser relationskompetent nyckelperson som ska genomföra kartläggningen med stöd av ansvarig i EHT.

3. Ansvarig inom EHT tar fram all tillgänglig dokumentation och tar fram stödmaterial.
4. Nyckelpersonen upprättar kontakt med VH.
5. Ansvarig inom EHT och nyckelperson påbörjar kartläggningen utifrån modellen för kartläggning (bilaga 1) genom att strukturera upp vilka områden skolan redan har kunskap om samt var kunskaperna behöver fördjupas eller kompletteras.
6. Nödvändig information inhämtas via dokumentation, samtal med elev, vårdnadshavare och personal etc. Välj lämplig metod, ta hjälp av stödmaterial. Se förslag nedan.
7. Den ansvarige inom EHT och nyckelpersonen sammanställer kartläggningsresultatet och gör i samråd med EHT en bedömning av orsakerna till frånvaron.

Förslag på stödmaterial:

- Skolkompassen
- Främja närvaro
- Lågaffektivt bemötande och problematisk skolfrånvaro
- Vänd frånvaro till närvaro

Kartlägga skolfrånvaro

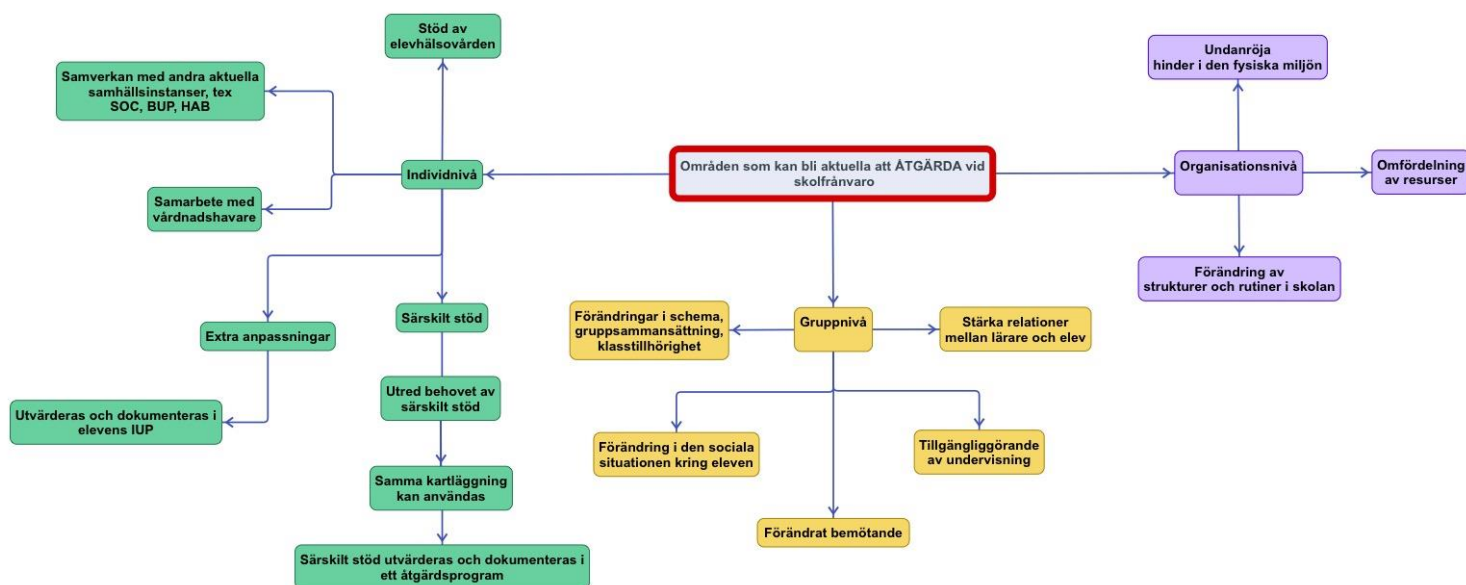
Utgå ifrån översiktsskildern (bilaga 1)

1. Börja på individnivå, besvara frågorna i kartan område för område. Vad vet skolan om eleven och dess individuella förmågor, förutsättningar och behov? Inom vilka områden behöver man skaffa mer kunskap?
2. Gå vidare med att besvara frågorna på grupp- och organisationsnivå. Utgå från kunskaperna om elevens individuella förmågor, förutsättningar och behov. Dra slutsatser om vad som händer i mötet mellan elev och skolvardag. Ta elevens perspektiv, pröva om möjligt hypoteser med eleven.

När utredningen är färdig

Åtgärder som matchar utredningens bedömning

Att utreda frånvaro innebär att kartlägga möjliga orsaker till frånvaron och göra en bedömning av vilka faktorer som har haft en negativ inverkan på elevens närvaro. Syftet med utredningen är att skaffa sig en bred förståelse av problematiken som hjälper skolan att sätta in rätt åtgärder för att komma till rätta med frånvaron. Utredningens kartläggning täcker in individ-, grupp-, och organisationsnivå och på samma sätt bör man gå till väga när man använder utredningens resultat i planeringen av åtgärder. Åtgärder för att komma till rätta med frånvaro kan med andra ord sättas in på individ-, grupp-, och organisationsnivå. Se figur 2 nedan.

Att använda kartläggningen i det närvarofrämjande arbetet

En utredning om frånvaro görs i första hand för att förstå och finna lösningar på en enskild elevs frånvaroproblematik. Men resultatet från kartläggningen kan också ge viktiga ledtrådar till hur en skola kan utveckla sitt närvarofrämjande arbete för alla elever. En bred kartläggning som sätter ljuset på tänkbara orsaker till frånvaro på individ-, grupp-, och organisationsnivå bidrar sannolikt till en bild av vad som fungerar väl på skolan i fråga om att främja närvaro, och som därför bör stärkas och utvecklas. Den kan även blottlägga brister i skolans närvarofrämjande arbete och bidragande orsaker till generell frånvaro. Att stärka det som fungerar och åtgärda brister i fråga om närvaroarbete leder på lång sikt till en generellt bättre närvaro på skolan samtidigt som det förebygger framtida individärenden med problematisk skolfrånvaro.